

agobok för organisationer

Berättelser för reflektion,
eftertanke och utveckling

Kicki Oljemark

Inspiro förlag

Sagobok för organisationer

- Berättelser för reflektion, eftertanke och utveckling

ISBN 978-91-527-3540-4

Art.nr 23001

Upplaga 1:2

© Kicki Oljemark och Inspero förlag 2023

inspero.se

Inspero förlag, Söderköping

Grafisk formgivning och illustrationer: Inspero förlag

Kopieringsförbud

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen.

*“A mind is like a parachute.
It doesn't work if it is not open.”*

Frank Zappa

*“I am enough of an artist to draw freely upon my
imagination. Imagination is more important than
knowledge. Imagination encircles the world.”*

Albert Einstein

Innehåll

Innehåll	5
Inledning	9
<i>Särskilt tack</i>	11
<i>Vem är jag?</i>	13
Berättelsernas kraft	14
Du är född till att vara en berättare	17
Inledande berättelser	19
<i>Björnen</i>	21
<i>Träden i skogen</i>	23
<i>Berättelsen om ålen</i>	24
<i>Elefanten</i>	26
<i>Den vita hästen</i>	27
<i>Sagan om fruktträdgården</i>	29
Berättelser om förändring	31
<i>Sagan om organisationen som trodde att den var en maskin</i>	33
<i>Det finns en agent där ute</i>	37
<i>Sagan om djurparken och kristallkulan</i>	38
<i>Fabeln om biodlarna och deras bin</i>	43
<i>Sankofa</i>	46
<i>Berättelsen om Sankofaberättelsen</i>	47
<i>Sjöstjärnan</i>	49
Berättelser om ledarskap	51
<i>Kameleonten</i>	53
<i>Kejsarens nya kläder</i>	56
<i>Ankan som ville vara ledare</i>	60
Berättelser om kommunikation & förhållningssätt	63

<i>Hunden i spegelsalen</i>	65
<i>Stenhuggaren</i>	66
<i>Koltrastarna</i>	67
<i>Vem är du i motgångar?</i>	69
Berättelser om fördomar och förut-fattade meningar	71
<i>Den arge mannen</i>	73
<i>Mannen med de vänliga händerna</i>	76
<i>Lulebor</i>	77
Berättelser om konflikter	79
<i>Inledning</i>	81
<i>Kamelerna</i>	82
<i>Apelsinen</i>	84
<i>Sväva som en örn</i>	85
<i>Solen och vinden</i>	86
Styrkebaserade berättelser	87
<i>Åsnan</i>	89
<i>Ugglan</i>	91
<i>Grodorna i gyttjan</i>	93
<i>Edison</i>	94
<i>Berättelsen om kronärtskockan</i>	95
<i>Barometern</i>	96
<i>Optimisten och pessimisten</i>	98
<i>Ballongmannen</i>	99
<i>Mannen och berget</i>	100
Berättelser om arbetsgrupper	103
<i>Piggsvinen</i>	105
<i>Aporna och stegen</i>	106
<i>Indras nät</i>	107
Att arbeta med berättelser	109

<i>Hjälpsamma berättelser och samskapande av berättelser för framtiden</i>	111
<i>Generativa berättelser</i>	114
<i>Berättelser, kreativitet och vår hjärna</i>	116
<i>Reflektion och möjliga frågor i relation till några av berättelserna</i>	118
Allmänna frågor	118
Björnen	118
Ålen	119
Elefanten	119
Den vita hästen	120
Fruktträdgården	121
Sagan om organisationen som trodde den var en maskin	121
Det finns en agent därute	121
Sankofafågeln	122
Kameleonten	122
Kejsarens nya kläder	123
Hunden i spegelsalen	123
Stenhuggaren	123
Den arge mannen	124
Mannen med de vänliga händerna	126
Lulebor	126
Kamelerna	126
Apelsinen	127
Sväva som en örn	127
Solen och vinden	127
Åsnan	128
Ugglan	128
Grodorna i gyttjan	128

Edison	129
Kronärtskockan	129
Barometern	129
Optimisten och pessimisten	130
Ballongmannen	130
Mannen och berget	131
Indras nät	131
<i>Avslutande ord</i>	132
Referenser	135

En man sa till Picasso att han borde göra bilder av saker och ting som de är - objektiva bilder. Picasso mumlade att han inte var helt säker på vad det skulle vara. Mannen som inte tyckte om Picassos måleri tog fram ett fotografi av sin fru ur plånboken och sa: "Där ser du, det är en bild av hur hon verkligen är!"

*Picasso tittade på bilden och sa:
"Hon är ganska liten, eller hur? Och platt?"*

Gregory Bateson

Berättelsernas kraft

Sedan urminnestider har vi människor berättat berättelser. Muntliga berättartraditioner har haft en stor betydelse i vårt samhälle och i alla delar av vår värld. Berättelser påverkar oss på olika sätt genom de tankar och känslor de väcker hos oss. Det sammanhang vi befinner oss i och de relationer vi har med andra påverkar hur vi förstår och känner inför olika berättelser. I sin kraft kan berättelser väcka starka känslor. Berättelserna kan skapa meningsfull samhörighet men också bidra till avstånd. Berättelser kan väcka misstro, ilska, förtvivlan, avund och rädsla.

Berättelser kan också hjälpa oss att reflektera över det som är svårt och om vår sårbarhet. Genom berättelser kan vi handskas med mycket som annars kan vara svårt att prata om.

Berättelser kan också bjuda in till känslor förknippade med tacksamhet, glädje, lycka, gemenskap, mod, stolthet, kraft, nyfikenhet och hopp. Berättelser kan belysa resurser som finns men också väcka vår kreativitet och ge oss nya idéer, de kan hjälpa oss att bryta gamla tankemönster, utmana det taget förgivna och det som hindrar oss. De kan hjälpa oss vid förändring. Reflektion över berättelser bidrar till att vi kan se nya nyanser. När vi lyssnar på andra reflektioner får vi en möjlighet att se varandras resurser, värderingar och goda intentioner.

I berättelser finns det ingen sanning. Det finns inte heller någon sanning i hur vi förstår och känner i relation till en berättelse. Vi kan med berättelsernas hjälp mötas och utforska känslor och tankar utan att behöva hamna i polemik varandra.

Att lyssna på en berättelse och ta till sig denna är många gånger mer dynamiskt än att bli informerad om någons åsikt. En berättelse ger en möjlighet att reflektera över skiftande perspektiv och hur vi kan förstå denna utan att riskera att hamna i att våra åsikter kolliderar. Berättelser kan många gånger erbjuda en trygg plats att utforska och lyssna på varandras tolkningar. Tolkningsar som också kan få finnas utan att vi behöver övertala den andre. Berättelser kan öppna upp för att var och en kan få

vara i sin reflektion och de känslor som väcks. De kan underlätta för samtal om olika perspektiv.

Vissa berättelser kan ursprungligen ha ett visst syfte men i berättelser finns det som ovan nämnts inget rätt eller fel. Beroende på vilka frågor vi ställer kommer frågorna också att bjuda in till, guida, begränsa eller vidga perspektiv.

I mitt arbete arbetar jag med berättelser som en generativ kraft vid förändring och utveckling. Det handlar om att ge möjlighet att reflektera över en berättelse men också om att utforska och utveckla hjälpsamma berättelser. Jag arbetar bland annat med förändringsledning där hjälpsamma berättelser tas tillvara. Berättelser om styrkor och förmågor men också om potential och det som skulle kunna och ska vara. Visualisering av en framtid där alla berörda involveras är en betydelsefull del av detta. Det handlar om att bjuda in till berättelser om framtiden där människor upplever att de är betydelsefulla, känner ansvar och är stolta över det de bidrar med. Berättelser kan också hjälpa oss att förhålla oss till det som är svårt och till utmaningar. Vi kan få distans till konflikter och använda berättelser som metaforer att reflektera runt, ett mellanrum av gemensamt utforskande. I slutet av boken hittar du lite tips och tankar om hur det går att arbeta med berättelser och skapa egna hjälpsamma berättelser i organisationer. Där hittar du också exempel på frågor som går att använda som reflektion till berättelserna. Noter att dessa frågor bara exempel, det finns många fler frågor. Många gånger behövdes det också bara ett par frågor:

- Vad får du/ni för tankar/reflektioner när ni hör denna berättelse?
- Hur kan de tankar som framkommer hjälpa oss att förstå utifrån olika perspektiv?
- Hur kan våra reflektioner och tankar hjälpa oss att komma vidare?

Bokens syfte är i första hand att bidra med "berättelser" att berätta för att bjuda in till reflektion, samtal och nya perspektiv.

Några berättelser är svåra att veta dess ursprung för, vissa berättelser har jag omformulerat och några berättelser är mina egna. Låt mig gärna veta om du har en källa som gått oss förbi.

Berättelserna är placerade under grova kategorier för att underlätta reflektion. Samtidigt så kan berättelser aldrig ha bara en mening. Det sammanhang du skapar runt en enskild berättelse och de eventuella följdfrågor du ställer kommer att kunna bidra till skiftande reflektioner, förståelse och meningsskapande. Det är upp till dig som berättare och läsare att använda berättelserna för att utveckla förståelse och mening på ett meningsfullt sätt för dig och er. Prova dem och bjud in alla berörda till ett nyfiket utforskande i hur just ni kan förstå med hjälp av berättelserna.

När en berättelse beskrivs som att vara inspirerad av någon så innebär det att den har modifierats för att passa i detta sammanhang.

Det finns många berättelser som inte är berättade ännu, men det är också en annan historia.

I slutet av boken finner du lite tips om hur man kan arbeta med berättelser mer strategiskt.